

TO THE ISSUE OF DISPUTING THE ACT FOR THE ELECTION OR
APPOINTMENT OF A MINISTER³⁷

Assoc. prof. Zornitsa Yordanova, PhD

Department of Public Law, Law Faculty,

“Angel Kanchev” University of Ruse

Phone: 082 888-758

E-mail: ziordanova@uni-ruse.bg

Abstract: *In the latest few months one of the most debated issues in Bulgaria was the work of the former caretaker cabinet appointed by the President of the Republic with Decree No 129 of 10.05.2021 (published in the State Gazette No 39/12.05.2021). Due to the information about the dual citizenship of one of the government ministers the Constitutional court of the Republic of Bulgaria was addressed and the Court rendered Decision No16 of 27.10.2021. In the paper the author presents her opinion on the case before the Constitutional court and in general - on the possibility to dispute the act for the election or appointment of a minister after the termination of the powers of the Council of Ministers.*

Keywords: *Minister, appointment, election, government, dispute, Constitutional court*

JEL Codes: *D 72, H 70*

През последните месеци една от най-актуалните теми в държавата и обществото беше работата на служебното правителство, назначено от президента с Указ № 129 от 10.05.2021 г. (обн. ДВ, бр. 39 от 12.05.2021 г.). По повод данните за двойно гражданство на назначения за служебен министър на икономиката Кирил Петков беше образувано конституционно дело № 18 от 2021 г. пред Конституционния съд (КС) на Република България, по което Съдът се произнесе с Решение № 16 от 27.10.2021 г. В доклада ще представя позиция относно спора пред КС, както и по принцип относно възможността за оспорване на акта за назначаване или избор на министър след прекратяването правомощията на правителството.

1. Ход на делото пред Конституционния съд

На 16.08.2021 г. петдесет и петима народни представители оспорват пред КС Указ № 129 от 10.05.2021 г. (обн. ДВ, бр. 39 от 12.05.2021 г.), издаден от президента на Републиката, в частта, с която за министър на икономиката е назначен Кирил Петков. Вносителите изтъкват, че на 13.08.2021 г. в свое публично изявление Петков фактически е признал, че към момента на издаване на указа за назначаването му освен българско е имал и канадско гражданство, от което е бил подал молба за освобождаване. Депутатите сочат пред КС, че тази подадена молба е без правно значение, защото тя само поставя началото на процедура, която би могла да приключи единствено с изричен акт на компетентните канадски власти. Конституцията на Република България (КРБ) изрично определя условията за избиране на президента и вицепрезидента, народните представители и членовете на Министерския съвет (МС), сред които е и изискването за липса на друго гражданство. В мотивите на цитираното от молителите Решение № 15 по к.д. № 21 от 1995 г.³⁸ КС е приел, че в посочените в КРБ хипотези на

³⁷ Докладът е включен в секция “Правни науки” на 60-тата Научна конференция на РУ и СУ - Русе с оригинално заглавие на български език „Към въпроса за оспорването на акта за избиране или назначаване на министър”.

³⁸ В мотивите си по това решение КС сочи, че в Конституцията изрично са посочени няколко хипотези, в които абсолютно необходимо условие за пасивно изборително право е кандидатът да няма друго, освен българско гражданство - чл. 65, ал. 1, чл. 93, ал. 2 и чл. 110. Това ограничително изискване е въведено както за хипотези на пряк избор (президент, вицепрезидент и народен представител), така и за непряк избор (членове на Министерския съвет), и важи за представители както на законодателната, така и на изпълнителната власт. Следователно общият конституционен критерий за въвеждане на ограничително изискване за българско гражданство според КС следва да се търси в характера на самите отношения, в които съответните органи участват. Този общ критерий е наличието на определени властнически правомощия и упражняването на власт. Съдът приема, че упражняването на властта във всяка държава е елемент от държавния суверенитет, и че е съмнително доколко упражняването на властта от лица с чуждо гражданство гарантира нейната независимост.

недопускане на двойно гражданство (по отношение на кандидатите за народни представители, президент и вицепрезидент) общ и водещ критерий е упражняването на публична власт и властническият характер на регулираните отношения. Поради публичноправния характер на института на гражданството, свързан със значими правни последици, без правно значение е субективната преценка на кандидата за народен представител, респ. министър по въпроса за придобиване и загубване на гражданството на друга държава. Не е достатъчно да са налице материалноправните предпоставки за освобождаване от чуждо гражданство. Необходимо е и да е осъществена предвидената в закона процедура, завършваща с издаване на съответен държавен акт. Поради това, позовавайки се и на предходна практика на КС, 55-мата народни представители отправят до КС искане на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 КРБ да обяви за противоконституционен Указ №129/10.05.2021 г. на президента на РБ в частта, с която за служебен министър на икономиката е назначен Кирил Петков Петков.

По постъпилото искане е образувано конституционно дело № 18 от 2021 г. със съдия – докладчик Таня Райковска. На 09.09.2021 г. КС с единодушно определение допуска искането за разглеждане по същество³⁹. Съдът конституира като заинтересовани институции Народното събрание, президента на Република България, Министерския съвет, министъра на правосъдието и министъра на външните работи. На основание чл. 20а, ал. 3 ПОДКС, КС кани да дадат писмено правно мнение по предмета на делото шестима изтъкнати специалисти от науката (петима професори и един доцент). С оглед изясняване на обстоятелствата, на основание чл. 20 от Закона за Конституционния съд (ЗКС) Съдът изисква редица допълнителни писмени доказателства от: президента на Република България - заверено копие от декларацията на Кирил Петков, подадена на основание чл. 110 вр. чл. 65, ал. 1 КРБ преди издаване на Указ № 129 от 10.05.2021 г.; от министъра на правосъдието - документ, удостоверяващ наличието или липсата на българско гражданство на лицето Кирил Петков Петков към момента на издаване на указа на президента за назначаване на служебно правителство – 10 май 2021 г.; от министъра на външните работи, който по дипломатически път да поиска писмена информация от компетентен държавен орган на Канада, удостоверяваща наличието или липсата на канадско гражданство на Кирил Петков към 10 май 2021 г.; а също и от самия Кирил Петков, който да представи официален писмен документ от компетентния държавен орган на Канада, удостоверяващ освобождаването от канадско гражданство с посочена дата на това освобождаване.

На 12.10.2021 г. КС се произнася с определение относно допускането на постъпилите по делото в указаните срокове доказателства. Министърът на правосъдието е предоставил подробна писмена информация относно гражданството на Кирил Петков; главният секретар

„Наличието на чуждо гражданство означава публичноправна връзка между лицето и чужда държава. Тази връзка се изразява в права и задължения, които могат да бъдат в конфликт със задълженията към българската държава. Такъв конфликт на задължения може да възникне при упражняване на законодателната власт, например при гласуването на закон; на изпълнителната власт - при вземането и изпълняването на управленски решения; на съдебната власт - при осъществяването на нейните функции. Това важи и за особените властнически компетенции, които Конституцията предоставя на президента”, а също и на КС. Затова според Съда единствено българската държава е компетентна да прецени доколко и кога е допустимо упражняването на държавни властнически компетенции от лице, което има друго, освен българското гражданство. КС приема, че конституционните разпоредби на чл. 65, ал. 1, чл. 93, ал. 2 и чл. 110 не изключват правото на българската държава чрез закон да предвиди и други случаи, в които чуждото гражданство е пречка за пасивно избирателно право. „Изчерпателното изброяване в Конституцията на всички хипотези не е необходимо. Решаващо е строгото съобразяване с конституционния критерий - публичноправния, властнически характер на регулираните отношения”. Съдът отчита и че поначало наличието на чуждо, второ гражданство на едно пълнолетно, дееспособно лице е въпрос на собствен избор. Чуждото гражданство не е външно, натрапено качество на българския гражданин, и когато той желае да участва в упражняването на властта в Република България, достатъчно е да се освободи от чуждото си гражданство и да запази само българското.

³⁹ За да допусне искането, съдът съобразява, че то е направено от субект, оправомощен да сезира КС, и има за предмет установяване противоконституционност на указа на президента - правомощие на Конституционния съд по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията. Няма постановявано решение или определение за недопустимост по друго, предходно искане със същия предмет, поради което не е налице отрицателната процесуална предпоставка по чл. 21, ал. 6 ЗКС. Искането е съобразено с изискуемите от чл. 17, ал. 1 и 2 ЗКС и чл. 18, ал. 1 и 2 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд форма и реквизити.

на президента на РБ е предоставил заверено копие от декларацията на Кирил Петков с дата 10.05.2021 г. по чл. 110 КРБ; министърът на външните работи е информирал КС за предприетите действия по изпълнение определението на Съда⁴⁰; Кирил Петков е предоставил копие от официален писмен документ от компетентния държавен орган на Канада, както и писмено уведомление от посолството на Канада от 01.10.2021 г. за издадено копие от Удостоверение № 8138 за отказ от гражданство⁴¹. На съда е предоставено и копие от заявление по образец до компетентните служби в Канада за отказ от канадско гражданство на Кирил Петков с дата 21.04.2021 г. на английски език, придружено от превод на български език. Постъпило е и искане от Петков да бъде призован и изслушан като заинтересована страна и за предоставяне на възможност за писмено становище по делото, но Съдът приема, че Законът за КС допуска възможност за конституиране като заинтересована страна само на изрично посочени лица: на действащ народен представител в хипотезата на чл. 26, на действащ конституционен съдия в случая на чл. 25, ал. 2, както и на действащ президент и вицепрезидент в случая на чл. 23, ал. 4, изр. 2⁴². Отчитайки характера на производството по чл. 149, ал. 1, т. 2, за разлика от това по чл. 72, ал. 2 вр. чл. 72, ал. 1, т. 3 КРБ, решението на съда по делото няма да се отрази на актуалния статус на Кирил Петков предвид обстоятелството, че към 12.10. той не притежава длъжностно или служебно качество, произтичащо от частично оспорения указ на президента. Поради това Съдът оставя искането на Петков без уважение като неоснователно, като на това основание се явяват недопустими и останалите му искания за допълнителни процесуални действия за събиране на други доказателства.

По конституционното дело е постъпило становище от президента, че искането е недопустимо и образуваното производство следва да бъде прекратено, а ако КС разгледа делото по същество – искането да бъде отхвърлено като неоснователно. Държавният глава сочи, че с Указ № 244 от 14.09.2021 г. (обн. ДВ, бр. 77 от 16.09.2021 г.) е назначил друго служебно правителство, с което правомощията на служебното правителство, назначено от 12.05.2021 г., са прекратени. С това предметът на делото според президента „е изчерпан и евентуалното решаване по същество отпада“. Липсата на последици, които да бъдат отстранени с решението на КС, означава според държавния глава липса на спор и правен интерес от решаването му⁴³. Президентът не оспорва, че министрите в служебното правителство следва да отговарят на условията за народните представители, но счита, че установяването на факт, свидетелстващ за неизпълнение на конституционно изискване от някой кандидат, би имало правни последици за самия кандидат и не е задължително да се отрази на конституционността на указа. По същество държавният глава смята указа за конституционнообразен поради това, че е издаден от компетентния конституционен орган, който има правомощието да назначава министри в служебно правителство, а издаването на указа се предхожда от писмена декларация от кандидата, че отговаря на конституционните изисквания.

Обратно на становището на президента, в писмените правни мнения на проф. д-р Даниел Вълчев, проф. д-р Пламен Киров и доц. д-р Наталия Киселова е обоснована тезата, че правният интерес не е отпаднал и делото следва да бъде решено по същество. И тримата изтъкнати учени

⁴⁰ Към писмото са приложени заверени копия от 4 бр. грами от 14 и 16 август 2021 г. и от 13.09.2021 г. и от изпратена Вербална нота № Ко-01-365 /13.09.2021 г. до Министерството на външните работи на Канада с молба за предоставяне на писмена информация от компетентен държавен орган на Канада, удостоверяваща наличието или липсата на канадско гражданство на Кирил Петков Петков към 10.05.2021 г.

⁴¹ Посочените документи са на английски език, като дирекция „Консулски отношения“, сектор „Заверки и легализация“ към Министерство на външните работи на Република България потвърждава автентичността на положения подпис и печат на посолство на Канада в Букурещ с приложен официален превод на български език.

⁴² Съгласно разпоредбата на чл. 21, ал.1 ЗКС заседанията на Конституционния съд се провеждат без участието на заинтересовани институции и лица с изключение на посочените.

⁴³ В практиката си КС нееднократно е отчитал, че последиците от акта, предмет на конституционен контрол, трябва да съществуват към момента на произнасянето. Президентът поддържа, че отменянето или изменението на акта, предмет на контрол по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Основния закон влече недопустимост на производството и това се отнася до всички атакувани по този ред актове - както нормативни, така и ненормативни.

се позовават на обстоятелството, че указът за назначаване на служебно правителство е ненормативен акт и евентуалната му противоконституционност би имала действие от момента на влизането му в сила. Приемат, че моментът, към който следва да се преценява дали Кирил Петков е отговарял на условията, предвидени в чл. 110 вр. чл. 65, ал. 1 от Конституцията, е денят на издаване на указа за назначаване на служебно правителство.

Проф. д-р Даниел Вълчев аргументира, че в Решение № 3 от 28.04.2020 г. Съдът е изяснил правните последици от обявяването на ненормативен акт за противоконституционен (в това число указ на президента), „които настъпват не занапред (ex tunc),... а от момента на постановяването на атакувания акт (ex tunc)“. Изтъква, че „евентуалното обявяване на атакувания в съответната част указ за противоконституционен би означавало, че Кирил Петков никога не е бил министър на икономиката и макар и решението на Конституционния съд пряко да не засяга издадените от противоконституционно назначения министър актове, това би отворило пътя за атакуването на всеки от тях по съответния процесуален ред“, поради което не би било без правни последици. Според проф. Вълчев следва да се счита за установено, че Кирил Петков е имал двойно гражданство към 21.04.2021 г., основавайки се на собствените твърдения на Петков и на данните от регистъра на лицата с българско гражданство. Посочва, че ако Кирил Петков представи убедителни доказателства, че към датата на влизане в сила на указа е бил вече освободен от канадско гражданство, искането следва да бъде отхвърлено – в противен случай то следва да бъде уважено.

В правното мнение на проф. д-р Пламен Киров се излагат аргументи, свързани не само с Решение № 3 от 2020 г. на КС, но и с факта на издадените от служебния министър на основание чл. 115 КРБ различни по характер и брой актове с правно значение. Проф. Киров, позовавайки се на постъпилите и приети доказателства по делото, също застъпва извод за противоконституционност на оспорената от вносителя част от Указ № 129 от 10.05.2021 г.

Доц. д-р Наталия Киселова поддържа, че изискванията на чл. 110 вр. чл. 65 КРБ се отнасят и за членовете на МС, включително за състава на служебно правителство, и трябва да са налице към момента, в който указът на президента е издаден или влиза в сила, ако има изрично посочен срок. Приема, че в контекста на отправеното искане по чл. 149, ал. 1, т. 2 КРБ Съдът не може нито да тълкува, нито да интерпретира конституционната норма на чл. 65, ал. 1, към която препраща чл. 110 КРБ, и следва при извършване на преценката си да изследва документите и да установи дали лицето е било само български гражданин.

Конституционният съд се произнася по делото в сравнително кратък срок – малко над 2 месеца след постъпване на искането. В решението си (Решение № 16 от 27.10.2021 г., обн. ДВ, бр.93 от 09.11.2021 г.) КС повторно аргументира допустимостта на искането. Според Съда частично оспореният указ е бил действащ към датата на сезиране на КС - 16.08.2021 г., и към датата на определението за допустимост – 09.09.2021 г. е произвеждал правно действие - служебното правителство е изпълнявало правомощията си. Към момента на произнасянето на Съда назначеното с Указ № 129 от 10.05.2021г. служебно правителство е с „прекратен мандат“ (не е действащо), тъй като с последващ указ на президента на РБ е назначено ново служебно правителство, в което Кирил Петков не е служебен министър.

Правният спор в случая е за установяване частична противоконституционност на указ на президента на РБ за назначаване на служебно правителство, който по правната си природа е ненормативен акт. Ненормативните актове на Народното събрание (НС) и на президента се приемат/издават по повод прилагане на конституционни норми и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 КРБ подлежат на контрол за конституционност. По отношение действието на акта на КС при обявяване противоконституционност на такива актове, в Решение № 3 от 28.04.2020 г. Съдът обосновава, че правните последици от обявяването на противоконституционност на ненормативен акт настъпват не занапред (каквото е общото правило), а от момента на постановяването на атакувания акт, с което променя съществено практиката си. Поради това КС приема, че всички позовавания на практика на Съда, относима към последиците от противоконституционността на ненормативни актове, постановени преди влизането в сила на Решение № 3/2020 г., следва да се приемат за неотнормирани към предмета

на спора⁴⁴. Противното би означавало, че посоченото ново решение е лишено от правни последици и не е годно да гарантира върховенството на Конституцията.

Преценката на Съда включва и заключение дали съответният ненормативен акт е довел до промяна в правния ред. Извън всякакво съмнение е, че в периода, в който Кирил Петков е действал като служебен министър на икономиката, е участвал в работата на Министерския съвет (МС), както и е постановявал министерски актове в периода 12.05.2021 г. - 16.09.2021 г., т.е. издавал е редица актове с правно значение – правилници, наредби, инструкции и заповеди (чл. 115 КРБ). Актовете са юридическата форма, в която държавните органи упражняват своите правомощия, а предназначението на контрола за конституционност е да гарантира върховенство на Конституцията, което може да бъде постигнато при ненормативните правни актове само ако обявените за противоконституционни ненормативни актове, чиито правни последици са настъпили, се обявят за невалидни от момента на приемането или издаването им. Поради Съдът счита, че производството по делото следва да продължи, тъй като правният интерес от решаването му по същество не е отпаднал, независимо че е назначено ново служебно правителство, в което К. Петков не е министър.

По основателността на искането КС приема, че правното положение на министрите съдържа редица специфики, като една от тях е избираемостта или условията, на които следва да отговаря едно лице, за да заеме длъжността министър. Съгласно чл. 110 КРБ министърът следва да отговаря на всички изисквания за избираемост, установени за народен представител (изброени в чл. 65, ал. 1). Те имат абсолютен характер и липсата на което и да е от тях към момента на избора прави кандидата неизбираем (тук Съдът се позовава на своето Решение № 2 от 13.04.1995 г. по к. д. № 1/1995 г., с което е прекратил пълномощията на народния представител Ж.Ганчев поради неизбираемост). Конституцията изисква в чл. 110 членовете на МС да са „само български граждани“, отговарящи на условията за избиране на народни представители, а чл. 65, ал. 1 конкретизира, че народен представител може да бъде „български гражданин, който няма друго гражданство“. Съдът изтъква, че гражданството на съответната държава е сред най-често предявяваните в конституционните демокрации изисквания за избираемост на публична длъжност и България не прави изключение. По смисъла на КРБ липсата на чуждо гражданство следва да бъде декларирана при кандидатирането за народен представител, президент или вицепрезидент, както и към момента на избора (назначаването) на едно лице за министър. Гражданството представлява трайна политическа и правна връзка на съпринадлежност между физическото лице и държавата, от която възникват права и задължения за двете страни. То е определящо за правния статус на индивида, свързано е с неговата индивидуализация и поради това подлежи на сравнително сложен и изискващ време процес за промяната му или за неговото придобиване чрез способи извън придобиването по рождение. КС изтъква, че и днес е приложимо класическото правило, че само лицата, трайно свързани с държавата чрез своето гражданство, могат да заемат висши държавни длъжности. Освен политическо и правно измерение гражданството съдържа и морални императиви, доколкото лоялността на индивида към държавата е ценност, чието отсъствие може да лиши от съдържание разглеждания институт. Уредбата му според КС е концентриран израз на историческите и държавни традиции. Съгласно Конституцията на РБ само български граждани могат да участват в управлението на страната на национално ниво, като за заемането на някои висши държавни длъжности наличието на друго гражданство е изключено и неспазването на този конституционен императив представлява непреодолимо в последващ момент препятствие. Това изискване произтича от мисията на съвременната национална държава да се запази единството на народа на държавата⁴⁵. В Решение № 15 по к.д. № 21/1995

⁴⁴ Това виждане е застъпено в правното мнение на проф.д-р Даниел Вълчев.

⁴⁵ КРБ установява завишени изисквания по отношение гражданството на лицата, заемащи конституционно установени държавни длъжности, които са израз на стремежа към устойчивост на правните изисквания и защита на националните интереси. Макар след присъединяването на България към Европейския съюз да се поставя въпросът за отпадане на забраната за двойно гражданство, установена за президента, народните представители и членовете на МС, неговото решаване не може да заобиколи изискването за изменение на Конституцията в тази част, поради своята деликатност – необходимост от премерена и обоснована защита на

г. КС е приел, че „упражняването на властта във всяка държава е елемент от държавния суверенитет“, и че е „съмнително доколко упражняването на властта от лица с чуждо гражданство гарантира нейната независимост“. Наличието на чуждо гражданство означава публичноправна връзка между лицето и друга държава, наред с връзката на гражданство с българската национална държава. Тази връзка с друга държава предпоставя права и задължения, които могат да се окажат в конфликт със задълженията към българската държава. КС приема, че при упражняването на изпълнителната власт за вземането и изпълняването на управленски решения това крие риск за националните интереси и сигурност. Поради това във власт единствено на българската държава остава решението за това кой и при какви условия е годен да упражнява властнически правомощия у нас, за да се осигури осъществяването на управлението от състав, способен във всичките си актове и действия да се ръководи от публичния интерес и да съдейства за постигане на общото благо. Съдът заключава, че въпросът дали българската Конституция в текстовете относно избираемостта/назначаемостта на определени висши държавни длъжности на български граждани, притежаващи и друго гражданство, има предвид само отсъствие на друго гражданство като завършена процедура по освобождаване от чуждо гражданство, или е достатъчно тази процедура да е започнала, е безпредметен, с оглед съдържанието на конституционния текст, който смислово е ясен, не поражда двусмислия и неясноти, а съществува и обвързваща всички субекти на правото практика на КС по него. В Решение № 2 от 13 април 1995 г. по к. д. № 1/1995 г. Съдът приема, че изискванията посочени в чл. 65, ал. 1 от Основния закон, „имат абсолютен характер и липсата на което и да е от тях прави лицето неизбираемо“ и „поради публичноправния характер на института на гражданството, свързан със значими правни последици, без правно значение е субективната преценка по въпроса за придобиване и загубване на чуждо гражданството“. Не е достатъчно да са налице материалноправните предпоставки за освобождаване от чуждо гражданство, а е необходимо да е осъществена предвидената със закон процедура, която приключва с издаване на съответен държавен акт⁴⁶. Ако българският Основен закон е имал друго разбиране за отсъствие на чуждо гражданство, това би било изрично и ясно посочено, което в действащата КРБ не е налице. В Решение № 2 от 1995 г. Конституционният съд е категоричен, че „разпоредбата на чл. 65, ал. 1 от Конституцията изисква кандидатите за народни представители да нямат друго гражданство към момента на кандидатстването им за участие в изборите и лицето ... е трябвало да направи постъпки за освобождаването си и да бъде освободено от американско гражданство преди да подаде документи за народен представител...“. В Решение № 16 от 2021 г. КС също сочи, че не е достатъчно едно лице да е предприело стъпки за отказ от чуждото си гражданство. Съдът счита за ирелевантни произнасянията на Европейския съд по правата на човека по повод практиката на някои държави, поставящи непреодолими пречки за ефективен отказ от гражданство.

националните интереси. В допълнение, КС изтъква, че България е страна по Европейската конвенция за гражданството (ЕКГ, в сила за РБ от 01.06.2006 г.) с изразена при подписването резерва по отношение прилагането на чл. 17, т. 1 от Конвенцията, изискващ „гражданите на държава – страна по конвенцията, притежаващи друго гражданство, да имат на територията на тази държава - страна по конвенцията, в която пребивават, същите права и задължения като останалите граждани на тази държава – страна по конвенцията“. Резервата на Република България при ратификацията по приложението на чл. 17 ЕКГ гласи: „Република България няма да прилага по отношение на гражданите на Република България, притежаващи друго гражданство и които пребивават на нейна територия, правата и задълженията, за които Конституцията и законите изискват само българско гражданство.“

⁴⁶ По к.д. № 18/2021 г. това се потвърждава и от съдържанието на приложения от Кирил Петков и приет като доказателство документ с наименование „Заявление за отказ от канадско гражданство“, където Кирил Петков е потвърдил (с отметка „ДА“) следния текст: „Разбирам важността на своя отказ от канадско гражданство, както и това, че ако той бъде одобрен, ще загубя всички права и привилегии на канадски гражданин и вече няма да имам статут в Канада“. Това писмено потвърждение до съответните канадски власти от 21.04.2021 г. насочва към еднозначния извод, че кандидатът за служебен министър Кирил Петков е бил наясно към тази дата, че заявеният отказ от канадско гражданство не поражда автоматично действие, а следва да бъде одобрен от съответните власти на Канада, което логически изисква определен от съответната държава период от време. Идентични са разясненията и в официалния сайт на компетентния орган на Канада, както и позоваванията на разпоредби и процедури от Закона за гражданството на Канада в представените официални документи.

Законодателството на Канада не поставя такива пречки, а процедурата за отказ от гражданство е съвместима с разумните очаквания, гарантирани и от българската Конституция. Приключването на процедурата за отказ от гражданство е продължителен във времето процес. Може да бъде счетоно за наличие на непреодолима пречка за отказ от гражданство, когато тази процедура надхвърля в значителна степен разумната продължителност на сходни такива. В случая КС не установява такава хипотеза за изключителност - срокът, предвиден за обработване на исканията за отказ от гражданство на Канада е сходен с предвидения в България – 6 месеца, като процедурата в случая на К. Петков е приключила в рамките на 4 месеца (21.04.2021 г. - 10.08.2021 г.).

Видно от писмото на министъра на правосъдието, Кирил Петков е български гражданин, като от направената проверка в Национална база данни “Население“ в графа „Гражданство“ за Петков е вписано както българско, така и канадско гражданство. Видно от предоставеното на КС копие от заявлението до компетентните служби в Канада за отказ на Кирил Петков от канадско гражданство от дата 21.04.2021 г., към тази дата същото лице е притежавало канадско гражданство. С писмо от 16.09.2021 г. главният секретар на президента на РБ е представил заверено копие от писмената декларация от 10.05.2021 г. на Кирил Петков, в която той е декларирал на основание чл. 110 КРБ, че е български гражданин и няма друго гражданство. КС сочи, че по отношение на така подписаната декларация от Кирил Петков при издаването на указа за назначаване на служебното правителство не е предвидено извършване на проверка относно отразеното в нея. Съдът отбелязва също, че декларирането на изискуемите от Конституцията обстоятелства е задължение на кандидатите за заемането на висши публични длъжности, и те биха носили юридическа отговорност за неверността им, за което декларират, че са уведомени. От представените от Кирил Петков писмени документи⁴⁷ следва, че същият е престанал да бъде гражданин на Канада на 20 август 2021 г.⁴⁸

От изложеното според КС се налага категоричният и еднозначен извод, че освобождаването на Кирил Петков от гражданство на Канада е настъпило след назначаването му за служебен министър. Към момента, в който той е бил назначен за служебен министър с Указ № 129 от 10.05.2021 г. на президента на Република България, Кирил Петков е притежавал не само българско, но и канадско гражданство и по тази причина не е отговарял на изискванията на чл. 110, във вр. с чл. 65, ал. 1 от Конституцията, поради което е била налице, без да е била декларирана от него, непреодолима конституционна пречка да бъде назначен за министър в служебното правителство. Поради това КС обявява противоконституционност на Указ № 129/10.05.2021 г. на президента на РБ в частта за назначаване на Кирил Петков за министър на икономиката.

По делото има само едно особено мнение – това на съдията Георги Ангелов. Според него решението на КС е недопустимо. Съдията, позоваващ се също на Решение № 3/2020 г. на КС, приема, че предмет на конституционен контрол са само действащи правни актове, т.е. такива, които пораждат правни последици към момента на приключване на производството по контрол. Целта на конституционното правораздаване е да възстанови правомерността, като отстрани правните последици от противоконституционния акт към момента, в който такива все още настъпват. Така, продължаващото действие на акта според Ангелов е необходима процесуална предпоставка за оспорването. Иначе би трябвало да си представим безкрайна поредица от допустими конституционни оспорвания на актове, които са престанали да действат. Към датата на решението на КС по к.д. № 18/2021 г. оспорената част от

⁴⁷ Копие от официален документ от компетентния държавен орган на Канада с наименование “Удостоверение за отказ от канадско гражданство с № 8138/RN101397 на лицето Кирил Петков“ и уведомително писмо до него от 01.10.2021 г. от Посолство на Канада в Букурещ, и двата документа с потвърждение от дирекция „Консулски отношения“, сектор „Заверки и легализация“ към Министерство на външните работи на РБ на автентичността на положения подпис и печат на посолството на Канада в Букурещ, и с приложени официални преводи на български език.

⁴⁸ Заявената на 21.04.2021 г. от Кирил Петков воля да бъде освободен от канадско гражданство, както и обстоятелството, че е отговарял на материалноправните предпоставки да бъде освободен от него, не са били достатъчни той да престане да бъде гражданин на Канада. От официалния документ, издаден от компетентния орган на Канада, е видно, че освобождаването от гражданство на Канада е настъпило едва на 20 август 2021 г.

президентския указ вече не поражда своята единствена правна последица – инвеститурата, защото тя е прекратена с назначаването на ново служебно правителство, и оспореният акт вече не е действащ, поради което делото е трябвало да бъде прекратено.

Решение № 16 от 27.10.2021 г. предизвика полемика в обществото, както и в юридическите среди. От политическа сила дори заявиха готовност да оспорят пред Върховния административен съд всички актове (нормативни и ненормативни), издадени от К.Петков в качеството на служебен министър, предвид действието *ex tunc* на това РКС. Постави се и въпросът относно правния интерес от подобно оспорване, както и относно възможността да се валидират, санират (например през потвърждаване от последващ служебен или редовен министър) издадените актове на Кирил Петков като министър на икономиката⁴⁹, доколкото правната сигурност предполага и изискване за стабилност на издадените административни актове.

2. Относно действието на решенията на КС спрямо ненормативни актове, в т.ч. актовете за избор или назначаване на министър

Както бе посочено по-горе, произнасянето на КС по к.д. № 18/2021 г. бе обусловено от радикално променената практика на КС по отношение действието на решенията на Съда при обявяване противоконституционност на ненормативен акт (закон с еднократно действие, решение на НС или указ на президента). В Решение № 3 от 2020 г. по к.д. № 5/2019 г., в раздел 1 „Относно правните последици от решенията на Конституционния съд в хипотезата, когато се обявява за противоконституционен ненормативен правен акт”, КС приема, че правните последици от ненормативните правни актове се пораждат веднъж в правния мир към момент, който предшества във времето влизането в сила на решението на КС за противоконституционност. Тъй като те са вече породени, решението на КС не може да въздейства върху тези актове, като прегради занапред регулативното им действие. Ето защо при ненормативните актове върховенството на Конституцията може да се гарантира само ако обявената от КС противоконституционност има действие от момента на тяхното приемане или издаване. Противното разбиране би означавало, че в разглежданата хипотеза решенията на Конституционния съд не пораждат реално правни последици, което би подкопало върховенството на Конституцията. По този раздел от тълкувателното си решение Съдът приема, че ненормативните правни актове – закони във формален смисъл, решения на Народното събрание и укази на президента – които са обявени за противоконституционни, са невалидни от момента на приемането или издаването им. За такива актове, приети преди Конституцията от 1991 г., невалидност настъпва от момента на влизане в сила на Конституцията. В този случай решението на КС не застрашава правната сигурност (която е конституционно значима ценност), защото има действие само по отношение на преките последици на обявения за противоконституционен ненормативен правен акт и не засяга останалите правни последици, настъпили след приемането му, които произтичат от други закони. Последните не са правни последици на обявения за противоконституционен ненормативен акт и затова не се обхващат от действието назад във времето на решението за противоконституционност. Обявената „*ex tunc*” противоконституционност на ненормативен акт би могла да постави редица въпроси, чието разрешаване е от компетентността на органа, постановил акта. До уреждането им, при правен спор тези въпроси се решават от съдилищата съобразно Конституцията, принципите и правилата на съответното отраслово право.

Цитираното Решение № 3 от 2020 г. на КС е постановено по повод две образувани пред него дела - № 5/2019 г. (по искане от състав на ВКС за задължително тълкуване на чл. 151, ал. 2, изр. 3 КРБ по въпроса: „Какви са правните последици от решенията на Конституционния съд в хипотеза, когато се обявява за противоконституционен закон с еднократно действие?“) и № 12/2019 г. (по повод искане на Пленума на ВАС за задължително тълкуване на чл. 151, ал. 2, изр. 3 от Конституцията във връзка с отговор на въпросите: 1. „Какво е действието на решението на Конституционния съд, с което се обявява противоконституционност на закон,

⁴⁹ Макар че съгласно правното мнение на проф. Д. Вълчев при установена противоконституционност на указа за назначаване Кирил Петков на практика никога не е бил министър.

по отношение на заварени правоотношения и висящи съдебни производства, с оглед разпоредбата на чл. 151, ал. 2 изр. трето КРБ?⁵⁰; 2. „Какви са правните последици от решенията на Конст.съд в хипотезата, когато се обявява за противоконституционен ненормативен правен акт - решение на Народното събрание или указ на президента?“ и 3. „При какви условия се проявява възстановителното действие на решение на КС, с което се обявява за противоконституционен закон, изменящ или отменящ действащ?“). С определение от 17.09.2021 г. КС приема, че тъй като исканията и по двете дела са за тълкуване на разпоредбата на чл. 151, ал. 2, изр. 3 КРБ, това обуславя необходимостта от тяхното обединяване и постановяване на общо решение. Поради това к.д. № 12/2019 г. е прекратено и присъединено към по-рано образуваното к. д. № 5/2019 г.

В правното си мнение (непубликувано) по к.д. № 12/2019 г. съм аргументирала различно виждане от възприетото в решението на Съда относно правните последици от решенията на КС в хипотезата, когато се обявява за противоконституционен ненормативен правен акт - решение на НС или указ на президента. Ненормативните актове обикновено се изпълняват незабавно и пораждат права и задължения за определени правни субекти. За тях не важи правилото на чл. 5, ал. 5 КРБ за влизане в сила 3 дни след обнародването в „Държавен вестник“, освен при изрично посочен друг срок. Ненормативните актове на НС и президента обикновено пораждат правни последици от приемането, респ. издаването си (при указите на президента, подлежащи на приподписване – след приподписването им). Тези актове обикновено се изпълняват незабавно или в непродължителен срок и често имат еднократно действие⁵⁰. Пленумът на ВАС поставя пред КС въпроса какви са последиците, когато ненормативен акт на НС или президента бъде обявен от КС за противоконституционен. Продължавам да смятам, че решаването на този въпрос зависи от вида и трайността на правните последици на акта. Ако последиците вече са се проявили, решението на КС би имало установително значение. Предвид задължителността на актовете на КС би следвало съответният орган да коригира акта си, но това невинаги ще може да промени вече възникналите от приложението му обществено-политически и юридически последици (а дори когато това е възможно, то не във всички случаи би било в интерес на правната сигурност, а и на справедливостта). Що се отнася до актове с продължителен ефект, чл. 151, ал. 2 КРБ постановява, че **актът**, обявен за противоконституционен, не се прилага от деня на влизането на РКС в сила. Този акт може да бъде както закон, така и ненормативен акт. Действително съгласно ал. 3 „частта от закона, която не е обявена за неконституционна, запазва действието си“, но текстът отчита, че законът по правило съдържа редица разпоредби и може да бъде атакуван както изцяло, така и частично, а и е възможно КС да уважи искането само по отношение на някоя оспорена разпоредба. По отношение на ненормативните актове Конституцията не въвежда изрично изключение, следователно също би следвало да важи правилото на чл. 151, ал. 2, изр. 3 КРБ, че след обявяването им за противоконституционни същите не се прилагат, което означава отнемане на правния им ефект в бъдеще. Вече възникналите правни последици и приключили правоотношения при необходимост следва да бъдат уредени от органа, издал съответния акт, при спазване на основните конституционни принципи и отчитане решението на КС. Единствено при актове, постановени от некомпетентен орган, КС има правомощието съгласно чл. 22, ал. 3 ЗКС да обяви тяхната нищожност, но нищожните актове по принцип не са годни да породят правни последици, а и хипотеза КС да обяви акт за нищожен би била изключително рядка⁵¹. Доколкото ненормативните решения на НС и укази на президента по правило имат

⁵⁰ В Решение № 8 от 2017 г. по к.д. № 1/2017 г. КС приема, че не може да откаже да се произнесе по искане за установяване противоконституционността на закон под претекст, че той има еднократно действие и правните му последици вече са настъпили. Същевременно обаче КС следва да отчита и правните последици от евентуалното уважаване на такова искане. В някои случаи, дори решението на Съда да може да породи правни последици назад във времето, това би създало правна несигурност за засегнатите правни субекти. Считаю, че подобни разсъждения имат място и по к.д. № 18/2021 г.

⁵¹ Когато например президентът със свой указ е извършил действие от конституционната компетентност на друг орган (да речем на НС или на Министерския съвет) или когато обикновено НС е приело нова Конституция или промени по чл. 158 КРБ, които са от компетентност на Великото Народно събрание.

еднократно/краткотрайно правно действие, не съм възприела конструкцията за обратна сила на актовете, с които КС обявява противоконституционността им, а смятам, че ако актът е вече изпълнен, следва да бъде приет нов, коригиращ акт от съответния компетентен орган, с който да бъдат регулирани възникналите правни последици. С оглед изискванията за правна сигурност и стабилност би било уместно според мен да се обсъди въвеждането на законов срок за атакуване пред КС на ненормативни актове на президента и НС, но подобна промяна в ЗКС зависи от преценката на законодателя.

Предвид гореизложеното, в правното си мнение съм аргументирала, че при обявяване противоконституционност на ненормативен акт на Народното събрание или на президента, ако актът не е изпълнен/приложен, той не се прилага за в бъдеще. Ако актът вече е изпълнен и действието му е изчерпано, възникналите от приложението му правни последици следва да бъдат уредени с нов конституционносъобразен акт на съответния компетентен орган – издател на акта. Задължителното за всички правни субекти Решение № 3 от 2020 г. обаче е в друг смисъл: ненормативните правни актове, които са обявени за противоконституционни, са невалидни от момента на приемането или издаването им (а ако са заварени от Конституцията, невалидността настъпва от влизането ѝ в сила). Съдът все пак прави важната уговорка, че РКС действа само по отношение на преките последици на обявения за противоконституционен ненормативен акт и не засяга останалите правни последици, настъпили след приемането му, които произтичат от други закони, поради което не се обхващат от действието назад във времето на решението за противоконституционност (в случая, решението не прави автоматично невалидни с обратна сила всички актове, постановени от Кирил Петков в качеството му на министър). До уреждането на възникналите правни последици и въпроси, при наличие на правен спор той се решава от съдилищата съобразно Конституцията, принципите и правилата на съответното отраслово право.

Според мен по конституционно дело № 18 от 2021 г. имаше аргументи и за възприетата от съдия Георги Ангелов позиция, а именно делото да бъде прекратено поради последващото отпадане на служебно качество на лицето, чието назначаване бе предмет на делото. Действително хипотезата не би била толкова проблематична, ако служебното правителство, назначено с Указ № 129 от 10.05.2021 г., беше все още действащо. Предвид актуалната практика на Съда по отношение действието на неговите решения обаче това решение беше единственото възможно, а и КС не без основание приема, че само по този начин може ефективно да се гарантира върховенството на Конституцията. Декларативен акт на Съда не би бил достатъчна санкция за противоконституционни действия на висшите държавни органи. В конкретния случай обаче се поставят и други дискусийни въпроси, например кой е извършил противоконституционно действие, за което да бъде санкциониран (особено отчитайки възприетото от КС в решението, че „декларирането на изискуемите от Конституцията обстоятелства е задължение на лицата, които са кандидати за заемането на висши публични длъжности, и те биха носили юридическа отговорност за неверността им”, както и че „по отношение на така подписаната декларация... не е предвидено извършване на проверка относно отразеното в нея”); а също и дали подаването на декларация с невярно съдържание от кандидат за висша длъжност е основание за атакуване на акта за неговия избор или назначаване (особено след преустановяване заемането на длъжността) и за евентуална последваща отмяна на издадените от него актове в служебно качество. В решението си КС правилно според мен приема, че съществува непреодолима пречка съгласно действащата КРБ лице с двойно гражданство да бъде избирано или назначавано за министър, както и че предприемането от лицето на действия за освобождаване от другото гражданство не е достатъчно за осигуряване съответствието с конституционните изисквания. Макар да съществуват различни виждания в статии на специалисти в областта на международното право, а и на други учени и практики⁵², аз се солидаризирам с тази част от мотивите на КС.

⁵² Вж. например статиите на **Гочев, Д.** По въпроса за гражданството в международното право и конституцията, <https://news.lex.bg/по-въпроса-за-гражданството-в-междуна/> (достъпена на 18.10.2021 г.), и на

Конституционната разпоредба ясно очертава, че не може да бъде избрано (в случая назначавано) за министър лице, което има и друго гражданство, т.е. към момента на избора/назначаването българското гражданство следва да е единствено за номинирания кандидат. В случай, че лицето има и друго гражданство, то следва да спазва процедурите за освобождаване от него и едва след тяхното приключване може да се кандидатира за длъжности, за които има забрана да бъдат заемани от лица с двойно гражданство. По-нататък КС приема, че в случая „неизбираемостта“ (неизпълнението на изискванията по чл. 110 КРБ) на К.Петков рефлектира върху акта за неговото назначаване, който поради това е противоконституционен и следва да се счита за невалиден от момента на неговото издаване. Тук именно решението не е толкова безспорно. Макар КС да приема, че вече не е приложима неговата практика преди Решение № 3 от 2020 г. по отношение действието на РКС при обявена противоконституционност на ненормативен акт, КС малко преди него е постановил решение в различен смисъл. С Решение № 2 от 2018 г. конституционната ни юрисдикция обявява за противоконституционен отказа на НС от 04.10.2017 г. да прекрати предсрочно пълномощията на народния представител Делян Добрев на основание подадена оставка. В мотивите си Съдът приема, че НС, а не КС е овластеният от Конституцията орган да се произнесе по прекратяването пълномощията на депутата поради подадена оставка. Поради това решението на КС, освен че „поначало не може да има ретроактивно действие, не решава и въпроса за статуса на Делян Добрев като народен представител. Парламентарната процедура по приемане на оставка е установена в интерес на подалия я народен представител, поради което продължаването ѝ е обвързано с неговата последна свободно изразена воля“. Междувременно подадената оставка е била оттеглена, съответно Д.Добрев е продължил да бъде народен представител въпреки решението на КС. С оглед обаче по-новата, и то тълкувателна практика на КС, при последващи подобни сезирания обявените за противоконституционни ненормативни актове – решения на КС или укази на президента, ще се приемат за изначално невалидни. Считаю, че би следвало да се прави балансирана преценка и да се диференцират правомощията и действието на решенията на КС в различните хипотези, за което в последния раздел на настоящия доклад ще отправя и предложение за допълнение в Конституцията.

3. Изводи, заключения и предложения de lege ferenda

Според мен спорът пред КС по конституционно дело № 18/2021 г. беше излишно превърнат в основна тема на обществено-политическия живот в страната в продължение на повече от два месеца. Независимо от наличието на аргументи както за уважаване, така и за отхвърляне на искането, следваше да се изследва по-задълбочено отражението на произнасянето на Съда върху правната сигурност и стабилността на правовия ред. Постановеният от КС акт би могъл да доведе до успешното оспорване на редица актове на Кирил Петков, постановени в качеството му на министър. Нещо повече, оказва се, че и в предходни периоди е имало министри, за които е имало поне съмнения за двойно гражданство (но чийто избор или назначаване не са били оспорени пред КС); такива въпроси бяха отправени и за други лица на висши длъжности. Предвид всеобщата си задължителност решението на КС „отваря пътя“ за атакуване и на други актове за избор/назначаване, което би могло да накърни не само правната сигурност, а и справедливостта като компонент на правовата държава⁵³.

Смятам за крайна конструкцията, че Кирил Петков „никога не е бил министър“, която се съдържа в някои от мненията по конституционното дело. Спорно е дори това дали назначаването от президента на РБ на висша публична длъжност на лице, което не отговаря в пълнота на конституционните изисквания, прави самия указ на държавния глава противоконституционен. По делото за установяване неизбираемост и предсрочно

Тодоров, Ц. Българският държавен суверенитет по казуса „Кирил Петков“,

<https://defakto.bg/2021/10/04/адв-д-р-цветомир-тодоров-българският-д/> (достъпена на 18.10.2021г.)

⁵³ Вж. по въпроса Стойчев, С. Защо казусът с гражданството на г-н Кирил Петков е по-сложен, отколкото изглежда. - <https://www.challengingthelaw.com/konstitucionno-pravo/konstitucionen-kazus-grazhdanstvo-kiril-petkov/?fbclid=IwAR1PXri2VWh76cIFtYhXEwkXBXLvB4n1iRMCun7q3UPsFvg9EiInk9RrF4w> (достъпен на 27.10.2021 г.)

прекратаване пълномощията на Жорж Ганчев, на решението по което се позовава КС, прекратаването не настъпва с обратна сила, а действа само в бъдеще. Не са изтъквани съображения, че същият „никога не е бил народен представител” (а той е бил и кандидат за президент преди решението на КС), нито са атакувани актовете на НС, приети, докато той е бил включен в състава на парламента и при гласуването на които е взел участие. Действително, в казуса по к.д. № 18/2021 г. има нарушение на чл. 110 от Конституцията, доколкото е безспорно установено от документите по делото, че Кирил Петков е съзнавал, че подаването на заявление за „отказ” (освобождение) от канадско гражданство, не е от естество автоматично и незабавно да прекрати връзката му с Канада. Независимо от това обаче считам за пресилени призивите за започване на производство по чл.103 КРБ срещу президента за нарушение на Конституцията. В съвременната правова държава взаимодействието между институциите следва да се основава не на постоянни конфликти по всеки повод, а на конструктивен диалог, зачитащ на първо място държавните и национални интереси. Макар държавният глава да не е изследвал в детайли въпроса за гражданството на Кирил Петков преди неговото назначаване, то той не е бил конституционно задължен да стори това. Освен това има може да бъде аргументирана позицията, че след прекратаване правомощията на съответния състав на правителството в интерес на правната сигурност, а и на правата и законните интереси на третите добросъвестни лица (ако си служим с терминологията на частното право) не би следвало тепърва да има възможност за оспорване на акта за избор или назначаване. Съдът възприе друго в Решение № 3 от 2020 г., но според мен е редно да бъде намерен баланс между правната логика и държавническото мислене⁵⁴.

В чл. 149, ал. 2 КРБ е посочено, че със закон не могат да бъдат предоставяни или отнемани правомощия на Конституционния съд. Така извън компетентността на Съда остават редица въпроси, свързани със статуса на висши държавни органи (и включените в състава им лица), в това число и споровете относно избираемостта и несъвместимостта на президента и на членовете на правителството (редовно или служебно). И ако за президента понастоящем евентуалната санкция при неспазване изискванията на чл. 93, ал. 2 и чл. 95, ал. 2 КРБ би била повдигане на обвинение по чл. 103 КРБ от Народното събрание пред КС⁵⁵, то при министрите единствената възможност при нарушение на чл. 110 и чл 113 КРБ е да бъде оспорен актът за тяхното избиране или назначаване. Така косвено Конституционният съд може да упражни контрол за спазване на конституционните разпоредби относно избираемостта и несъвместимостта на лицата, заемащи тези длъжности, чрез произнасяне по конституционността на решението на НС или указа на президента. Уместно би било според мен при бъдеща промяна в Конституцията да се предвиди и самостоятелно правомощие на КС за установяване неизбираемост и несъвместимост на президента и министрите, аналогично на това спрямо депутатите по чл. 72, ал. 2 вр. ал. 1, т. 3 КРБ. Така биха били диференцирани хипотезите и конкретизирани последиците при различните видове конституционни нарушения. В тази връзка предлагам *de lege ferenda* в чл. 149, ал. 1 КРБ да бъде въведено ново правомощие на КС, като бъде добавена т. 9 “произнася се по искания за установяване на неизбираемост и несъвместимост на президента и вицепрезидента, както и на членовете на Министерския съвет”. Всъщност в текста на тази разпоредба би могло да се добавят и народните представители, тъй като произнасянето по подобни спорове относно тях не се извлича пряко от чл. 149, ал. 1, т. 7 (спорове за законността на избора на народен представител) – несъвместимостта настъпва след избора/назначаването, а неизбираемостта може да е начална, но може и да възникне впоследствие (например последващо поставяне под

⁵⁴ И преди КС е намирал този баланс – в Решение № 6 от 11.04.2012 г. по к.д. № 3/2012 г. е приел, че „не е необходимо издаване на нов указ по чл. 104 от Конституцията, когато едни и същи лица са избрани и упражняват функциите на президент и вицепрезидент втори последователен мандат, щом в рамките на първия мандат вече има указ на президента, с който правомощията по чл. 98, т. 7, 9, 10 и 11 от Конституцията са възложени за изпълнение на вицепрезидента” (макар формално КРБ да би могла да бъде разтълкувана и другояче).

⁵⁵ Вж. по отношение на президента **Пенев, П.** Нормативни и практически очертания на българското конституционно правосъдие. Проблеми и перспектива. С., 2013, с. 223-225.

запрещение или придобиване на друго гражданство). Съгласно чл. 14, ал. 4 от Закона за КС обаче, решенията на Съда по спорове за законността на избора на президент, вицепрезидент или народен представител, за установяване на неизбираемост или несъвместимост на народен представител, както и за фактическа невъзможност за изпълнение на задълженията и несъвместимост на съдия от Конституционния съд влизат в сила от датата на постановяването им. В интерес на правната сигурност би било същото да важи и при установена неизбираемост или несъвместимост на президента, вицепрезидента и членовете на правителството, ако се въведе такова правомощие на КС.

Народните представители от Седмото Велико Народно събрание още в Преамбюла на Конституцията на Република България прокламират няколко фундамента на изграждането на съвременната българска държава: вяност към общочовешките ценности: свобода, мир, хуманизъм, равенство, справедливост и търпимост; въздигане във върховен принцип на правата на личността, нейното достойнство и сигурност; опазване на националното и държавното единство на България. В този смисъл всяко тълкуване и прилагане на конституционните текстове следва на първо място да е съобразено с именно тези цели и ценности. Именно така ще бъде гарантирана не само Конституцията, а и защитата и съществуването на българската държава.